

**РОЗБУДОВА ДЕРЖАВИ І ПРАВА:
ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА КОНСТИТУЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ**

ЗАРУБА В.М., доктор
історичних наук, професор,
професор кафедри
загально-правових дисциплін
(Дніпропетровського гуманітарного
університету)

УДК 94 (477.63):929.73

**ЗЕМЛЕВЛАСНИКИ КАТЕРИНОСЛАВСЬКОГО ПОВІТУ
ДВОРЯНИ САВИЦЬКІ**

На підставі архівних матеріалів та друкованих джерел, розглянуто родовід катеринославських поміщиків Савицьких. Показано їхню роль в історії краю.

Ключові слова: *Савицькі, Бутовичівка, Чумаки, Катеринославський повіт, дворяни, землевласники.*

На основании архивных материалов и печатных источников, рассмотрена родословная екатеринославских помещиков Савицких. Показано их роль в истории края.

Ключевые слова: *Савицкие, Бутовичевка, Чумаки, Екатеринославский уезд, дворяне, землевладельцы.*

In this paper, based on archival material and printed sources considered pedigree Ekaterinoslavskoe landlords Sawicki. Displaying their role in the history of the region.

Key words: *Savitsky, Butovychivka, Chumaky, Ekaterynoslavsky County, nobles, landowners.*

Неподалік від сучасного села Новопокровка Солонянського району розташовано села Бутовичівка та Чумаки – колишні рангові дачі бунчукового товариша Степана Бутовича та військового товариша Олексія Савицького. Після скасування Січі у 1775 р. кілька представників родини Савицьких, які брали участь у російсько-турецьких війнах, отримали в Новоросії чималі земельні угіддя. За даними історичних досліджень, у 1793 р. їм тут у цілому належало 45 000 десятин землі загальною вартістю 2 млн руб. [1, с. 231–232], – колосальна як на ті часи сума. Наприкінці XVIII ст. в Новоросії поступово осіли нащадки Степана Васильовича Савицького, які володіли селами: Алексеевка (Нечаївка) – нині не існує; Бутовичівка – нині Солонянського району; Любикут – власницьке село в Анастасіївській волості, нині с. Любе Першотравенської сільради Софіївського району; Степанівка – нині Софіївського району; Чумаки – нині Томаківського району.

Катеринославські Савицькі належали до відомого й заслуженого на Лівобережній Україні козацько-старшинського роду [2; 3]. Його заснував у XVII ст. священник Роман Савович – лубенський сотенний старшина (1687), пресвітер церкви с. Ждани Сенчанської сотні Лубенського полку. Син Романа Василь служив військовим товаришем, а згодом теж став священником у Жданах, змінивши на парафії батька. Він мав дітей Федора, Ісака і Степана. Нашадки перших двох були переважно священниками на Полтавщині та Чернігівщині [4].

Наразі розглянемо дворянське потомство С. В. Савицького, яке пов'язало долю з Новоросією.

I

1. Степан Васильович – народився в Жданах 1684 р. Освіту здобув у Києво-Могилянській Академії (КМА). Військовий канцелярист Лубенського полку (1712–1714). За протекцією гетьмана І. Скоропадського став лубенським полковим писарем (1714–1739 рр.) Виконував слідчо-судові доручення гетьманів П. Полуботка, Д. Апостола та Генеральної військової канцелярії (ГВК) в Полтавському та Чернігівському полках (1724, 1732), брав участь у походах 1720–1730 рр. 1743 р. вже був у відставці й мешкав з родиною в с. Логовики Чорнуської сотні Лубенського полку, Член Кодифікаційної комісії (1744). Налезав до групи освіченої старшини, яка цікавилася історичним минулим України. У 1718 р. переклав у віршах з польської мови твір С. Твардовського «Громадянська війна» («Wojna Domowa») під назвою «Повість про козацьку з поляками війну...». Копію з перекладу використав у літописі С. Величко, котрий покликається на Стефана Савицького. Його сини Олексій та Григорій служили в козацькому війську старшинами. Через їхні шлюби та заміжжя доньок Уляни та Февронії поріднився з Бутовичами, Стороженками, Маламами, Сахно-Устимовичами. Помер у Логовиках 1750 р. Дружина – Н Євдокія Євстафіївна. Донька священника. Народилася 1697 р. У 1761 р. – вдова.

II

2 (1). Олексій Степанович – народився 1721 р. в с. Логовиках, яке стало родовим маєтком Савицьких. Навчався в КМА. Перебував на козацькій службі з 1741 р. військовим канцеляристом ГВК (1741–1764) в чині військового товариша. У травні 1764 р. вийшов у відставку у званні полкового осавула. Власник с. Бутовичівка (у 1782 р.) Катеринославського повіту. Помер у Логовиках Пирятинського повіту 20 лютого 1787 р. Дружина (у 1750 р.) Бутович Ірина Степанівна (1729–1779) – донька бунчукового товариша С. С. Бутовича та його першої дружини, доньки коропського сотника Я. Маковського Параскеви Яківни. Принесла в посаг чоловікові село Бутовичівку Катеринославського повіту, яке заснував її батько на землях, отриманих в рангову дачу. Подружжя мало доньку Ганну (1755 р. н.) та дев'ятьох синів: Олексія (старшого), Олексія (молодшого), Георгія (Юрія), Федора, Дорофія, Якіма (Акинфія), Григорія, Семена та Іраклія, які служили у козацькому та російському війську старшинами.

3 (1). Григорій Степанович – народився 1732 р. Освіту здобув у КМА. На козацькій службі з 1750 р. Канцелярист Лубенської полкової канцелярії (1750–1757). Значковий товариш (5 листопада 1757 – 30 травня 1767). Військовий товариш (30 травня 1767 – 26 липня 1773). Лубенський полковий осавул (26 липня 1773 – 29 червня 1777). Полковий осавул на вакансії (1777–1782). У травні 1782 р. отримав звання бунчукового товариша (1782–1787). Бунчуковий товариш у відставці (1787–1795). Пирятинський підкоморій. Власник с. Степанівки в Катеринославському повіті: по ревізії 1782 р. мав тут 145 душ обох статей. Жив у с. Григорівці Пирятинського повіту. Помер після 1816 р. Дружина: Стороженко Ганна Степанівна, 1739 року народження, донька сотника Яблунівської і Повстинської сотні Лубенського полку Степана Стороженка.

III

4 (2). Олексій Олексійович (старший) – народився 1751 р. в Логовиках. Освіту здобув у Києві. Канцелярист у Малоросійській колегії (4 березня 1771 – 25 жовтня 1783). 25 жовтня 1783 року дістав звання «малоросійського сотника». Титулярний радник. Жив і помер на початку XIX ст. на хуторі Тереховім під Кролевцем. Дружина – NNN.

5 (2). Олексій Олексійович (молодший) – народився 1752 р. в Логовиках. Навчався в КМА. Служив військовим канцеляристом ГВК (1769–1772), возним Курінської сотні (1772–1779), військовим товаришем (1774–1783). У 1783 р., у зв'язку з ліквідацією лівобережного

козацького війська, вийшов у відставку у званні полкового осавула. Згодом продовжив службу в російській армії.

У ГВК працював разом із сином власівського сотника Михайлом Майбородою, з яким приятелював, з сестрою Оленою якого одружився. Це був його перший шлюб, котрий перервався через ранню смерть дружини після важких пологів. Другу його дружину звали Анастасія. Олексій Олексійович був багатодітним батьком. Від двох шлюбів мав більше десяти дітей. По жіночій лінії їхніми предками були Майбороди, Бутовичі, Маковські, Лизогуби [2, с. 420].

О. О. Савицький брав участь у російсько-турецькій війні 1768–1774 рр. та у війні 1787–1791 р. Засідатель палати Київського намісництва (1784 р.). Секунд-майор (1787). Засідатель повітового суду Катеринославського повіту (1788 р.). Майор (1792 р.). В описі Катеринославської єпархії архієпископа Феодосія (Макаревського) кілька разів згадується і про маєтки О. О. Савицького. Зокрема, 1782 р. у зверненні до консисторії поміщиків села Письмичеве Білих зазначено:

«Въ слободѣ нашей Письмичевкѣ (Пишмичевкѣ) нынѣ имѣется приходскихъ дворовъ 28, въ нихъ обоого пола болѣе 200 душъ, да въ весьма близкомъ разстояннн отъ оной слободы имѣются еще другія: генераль-маіора Безбородка—Александровка, въ коей 30 дворовъ; войсковаго товарища Савицкаго—Бутовичевка, въ коей 40 дворовъ; да Кинбургскаго драгунскаго полка маіора Соловьева, а сколько тамо дворовъ,—не извѣстно» [5, с. 203–207].

Наступного 1783 р. Слов'янське духовне правління повідомляло:

«Письмичевка населена польскими выходцами, волохами и поженившимися бывшими запорожскими казаками, дворовъ въ слободѣ 42; по близу оной, въ околичныхъ слободахъ, генераль-маіора Безбородка, на супротивъ Письмичевки, чрезъ рѣчку, въ Александровкѣ 35 дворовъ, генерала Шамшева въ слободѣ 35 дворовъ, Кинбургскаго драгунскаго полка маіора Тутолмина въ Николаевкѣ, въ 5-ти верстахъ, 32 двора, маіора Соловьева въ Васильевкѣ, въ 6-ти верстахъ, 20-ть дворовъ, да войсковаго товарища Савицкаго въ Бутовичевкѣ, въ 10 верстахъ, 55 дворовъ» [5, с. 203–207].

Отримавши рангові земельні угіддя, заснував село Чумаки в однойменному урочищі. Наприкінці XVIII ст. у нього виник земельний конфлікт із сусіднім поміщиком В. І. Соловйовим, власником с. Павлівки. Щоб не користуватися його церквою, О. Савицький у 1798 р. просив Катеринославську духовну консисторію дати дозвіл на відкриття церкви в Бутовичах. Але безуспішно – не вистачило достатньої кількості парафіян. Про їхній конфлікт згадує і Феодосій (Макаревський):

«Ближайшій сосѣдъ полковника Соловьева, владѣлецъ деревни Бутовичевки, секунд-маіоръ Алексѣй Алексѣевичъ Савицкій, имѣвший за землю съ Соловьевымъ тяжёбное дѣло и бывший потому въ непрязненныхъ отношеніяхъ къ нему, не хотѣль деревню свою Бутовичевку присоединять приходомъ къ слободѣ Павловкѣ и предполагаль устроить у себя, въ Бутовичевкѣ, свою отдельную церковь. По письменному заявленію его о семъ, на мѣстѣ дѣлалось разслѣдованіе, и во всѣхъ околичныхъ деревняхъ и хуторахъ, въ 1798 году, не нашлось числа дворовъ и душъ, необходимо-потребнаго для составленія двухъ приходовъ — въ Павловкѣ и Бутовичевкѣ; въ урочище Чумакахъ найдено только муж. 36 и жен. 24 души; въ деревнѣ Покровской, владѣнія генераль-лейтенанта Александра Яковлевича Шамшева,

немного болѣе; во всѣхъ же прочихъ населенныхъ мѣстностяхъ найдено весьма мало жителей: а потому просьба г. Савицкаго о построєніи церкви въ слободѣ Бутовичевкѣ оставлена безъ удовлетворєнія.» [5, с. 241–243].

Як бачимо, тоді в Чумаках мешкало всього 60 душ (36 чоловіків і 24 жінки). Проте згодом саме тут він таки вибудував церкву, яка стала родинною усипальницею для нього і для його нащадків. Упродовж 1798–1829 рр. Олексій Олексійович згадується як поміщик, власник сіл Чумаки та Бутовичівка [4, с. 413–432]. Надвірний радник (1792 р.). Порушував клопотання перед Департаментом герольдії Сенату про надання йому і його нащадкам дворянства. Помер у Бутовичівці після 1829 р. Похований у Чумаках.

6 (2). Федір Олексійович – народився 1754 р. Корнет. Титулярний радник (1793). У 1793 р. власник с. Нечаївки (Алексєєвка) в Катеринославському повіті. Служив в армії разом з П. Д. Нечаєвим. Порадив синові останнього Василеві одружитися з його небогою Лукією. Помер у 1818 р. Дружина – Акімова Олександра Н. – донька поручника, засновника с. Якимівки.

7 (2). Георгій (Юрій) Олексійович – народився 1758 р. Канцелярист Малоросійської колегії (1775–1782). З 19 січня 1782 р. перейшов у судові установи Чернігівського намісництва. Жив і помер (до 31 серпня 1811 р.) у с. Кошівці Чернігівського повіту. Спадкоємець батьківських та материних маєтностей в Катеринославській губернії. Дружина – Стороженко Катерина Михайлівна – донька секунд-майора М. С. Стороженка.

8 (2). Іраклій Олексійович – народився 1764 р. Титулярний радник (1792), засідатель Пирятинського повітового суду Полтавської губернії. Дружина. – Н. Анастасія Максимівна.

9 (3). Степан Григорович – народився 1764 р. Фур'єр лейб-гвардії Ізмайлівського полку (1787 р.). Поміщик с. Степанівки Катеринославського повіту. Дружина – NNN.

IV

10 (5). Андрій Олексійович – народився 1780 р. від шлюбу з О. Майбородою. Колезький асесор, губернський засідатель совісного суду Катеринославської губернії (1820 р.). Поміщик. Власник с. Любикута (1829 р.) Анастасіївської волості Катеринославського повіту. Дружина – NNN.

11 (5). Петро Олексійович – народився 1782 р. від шлюбу з О. П. Майбородою. Дружина – NNN.

12 (5). Василь Олексійович – син від другого шлюбу. Народився 1792 р. Юнкер кінноегерського Переяславського полку. Учасник Вітчизняної війни 1812 р. Від 1814 р. служив у Глухівському кірасирському полку. У 1817 р. вийшов у відставку в чині поручника. Засідатель Катеринославського повітового суду (у 1821 та 1845 рр.), повітовий суддя Катеринославського повіту (1824 р.). Предводитель дворянства Катеринославського повіту (1828–1830 рр.). Власник Чумаків, засновник Бутовичівської економії. Вписаний до II частини родовідної книги дворян Катеринославського повіту (РК) рішенням Дворянських депутатських зборів (ДДЗ) 10 грудня 1841 р. і департаментом герольдії правлячого Сенату (ДГ ПС) 30 березня 1848 р. [6]. Рідний дядько поміщика Г. В. Нечаєва, з яким листувався.

Зокрема, 5 березня 1849 р. Василь Олексійович з Бутовичівки надсилав племіннику (на той час – предводителю дворянства Катеринославського повіту) слізного листа, який засвідчує непросте становище поміщиків без медичного обслуговування у новозаселеному краї, навіть нібито таких заможних, як Савицькі. До того ж виходить, що його син Степан, який поїхав вступати до кадетського корпусу, ходить по столиці без чобіт:

«Почтеннейший Глеб Васильевич! Преувеличивать вещи больше, чем они есть, в моем несчастнейшем положении, было бы безчестно ... Продовольствие у меня для людей протянет еще на две недели, а для нас будет пшеничной муки на месяц, больше ничего нет, что и сахару

не больше, как на неделю. Голова сахару от тебя, мною полученная, была надрублена, да, сверх того, жена моя много заняла у соседей, как я был в городе. Надо было поотдавать. Ежели сам не имеешь времени, то прошу тебя убедительно, поручить Петру Павловичу, хоть двумя строчками, уведомить меня, долго ли мне мучиться на злодейке. Пришли, ради Бога, рецепт от цынготной. Прислуга моя вся оной больна, кроме Гришки. Уведомь также за Степу, есть ли надежда, что он будет принят в корпус. Он, я думаю, о сию пору босый ходит; у него были очень плохие сапоги.» [7, с. 187].

А 20 березня знову звертається до небожа:

«Чувствительнейше благодарю, почтеннейший и добрейший племянничек, Глеб Васильевич, за отзыв твой, от 8-го марта, ко мне ... А только прошу, Христа ради, помоги мне теперь хоть малостью. У меня ничего нет: ни чая, ни сахару, ни, даже, людям хлеба; не допусти их умереть голодною смертью. Ты обещал из Малороссии прислать и чаю, и сахару, но путь помешала, и теперь также натурою невозможно прислать, а праздник Спасителя нашего недалеко. Смилюясь над нашим несчастливым положением, пришли, с первой почтой, сколько можешь денег, что бы я мог людям купить хлеба.» [7, с. 187].

Багатодітний батько: від трьох шлюбів мав 12 дітей. У 1857 р. ще був живий. Дружини: 1. N Марія N. (+ до 1827 р.). 2. Лаврентинова Елеонора Гнатівна (з 1827 р.). власниця с. Саксагані. 3. Висоцька Катерина Микитівна (з 1845 р.).

13 (5). Олексій Олексійович – народився 1794 р. від другого шлюбу. Штаб-ротмістр (з 1818 р.). Дружина – NNN.

– **(5). Лукія Олексіївна** – донька від першого шлюбу. Народилася 1781 р., померла наприкінці 1860-х рр. в Лукіївці Катеринославського повіту. Похована в Красногригорівці в огорожі Борисоглібської церкви. Чоловік – (до 1821 р.) Нечаєв Василь Петрович, поміщик села Борисоглібівка (нині – Червоногригорівка). Осадив село Лукіївку (нині в Нікопольському районі), яке назвав на честь дружини.

– **(5). Варвара Олексіївна** – 1785 р. н., донька від першого шлюбу.

– **(5). Софія Олексіївна** – донька від другого шлюбу. На її честь названо слободу Софіївка біля Олександрополя Солонянського району. Чоловік – (у 1827 р.) Фрей Іван Христофорович.

– **(5). Катерина Олексіївна** – донька від другого шлюбу. На її честь названо с. Катеринівка. Чоловік – (у 1818 р.) Вінніков Петро Дмитрович.

14 (6). Григорій Федорович – поміщик в Херсонській губернії. Дружина – N Варвара N. Поміщиця, власниця сіл Варварівки та Нововарварівки Херсонської губернії у 1860 р. [3].

15 (8). Захарій Іраклійович – у 1817 р. закінчив Катеринославську класичну гімназію і вступив до Харківського університету. Дружина – (у 1843 р.) Дараган Анастасія Іванівна. Народилася 1810 р. Донька Івана Петровича Дарагана і Пелагеї Петрівни Неверовської (сестри відомого генерала, героя 1812 р. Дмитра Петровича та капітана і мореплавця Івана Петровича Неверовських). Це її другий шлюб. У першому була за двоюрідним дядьком, предводителем дворянства Катеринославського повіту Василем Павловичем Неверовським (сином катеринославського віце-губернатора). У третьому – за Петром Миколайовичем Максимовичем. Власниця с. Солоного баронеса Марія Павлівна Енгельгардт (Неверовська) доводилася їй одночасно двоюрідною тіткою і зовицею, тобто сестрою першого чоловіка.

16 (8). Петро Іраклійович – брат-близнюк Захарія. У 1817 р. закінчив Катеринославську класичну гімназію і вступив до Харківського університету.

V

17 (12). Василь Васильович – син від першого шлюбу. Народився 1819 р. Навчався в повітовому училищі, а потім – в Катеринославській класичній гімназії. Підпоручник. Вписаний до РК разом із сином Павлом. Дружина – NNN.

18 (12). Дмитро Васильович – син від другого шлюбу. Народився у Чумаках 2 листопада 1829 р. Помічник катеринославського губернського архітектора (1850 р.), член будівельно-шляхової комісії, таврійський губернський архітектор (з 1851 р.), чернігівський губернський інженер (з 1860). Колезький радник (1870) та статський радник (1875). Мешкав у Бутовичівці. Дружина – (з 1860 р.) Савицька Устинія Луківна. Народилася 1822 р. у Кролевіці. Доводилася чоловікові троюрідною сестрою. Подружжя мало доньку Софію (1863–1911), заміжно за Іллею Трохимовичем Соломкою.

19 (12). Олексій Васильович – син від другого шлюбу. Народився 1833 р. Дійсний статський радник. Власник села Бутовичівки. Внесений до III частини РК ДДЗ 22 грудня 1884 р. і ДГ ПС 29 жовтня 1885 р. (№ 4113) [6]. Дружина – NNN. Подружжя мало синів Миколу (9 травня 1863 р. н.) та Сергія (17 грудня 1866 р. н.) [6].

20 (12). Степан Васильович – син від другого шлюбу. Народився у маєтку матері в с. Саксагані Верхньодніпровського повіту 26 грудня 1837 р. У 1857 р. у чині прапорщика закінчив Костянтинівський кадетський корпус у Петербурзі. Поручник. Доводився двоюрідним братом предводителю дворянства Катеринославського повіту Г. В. Нечаєву, з яким листувався. Зокрема після скасування кріпосного права, коли селян степових помість охопив неспокій. Деякі навіть бунтували. Заворушення сталося і в Бутовичівці. С. В. Савицький, занепокоєний розрухами, 28 червня 1859 р. попросив поради у впливового родича:

«Спешу уведомить тебя об обыкновенном неприятном происшествии, случившемся у меня. Жизнь моя висела на одном волоске, да и ныне я не в безопасности. Известный тебе добрым поведением Цилибинко, шлялся три недели неизвестно где, когда его поймали, то я наказал его. С поводу сего все люди, даже из Искривского, взбунтовались, бросили работать, взяли Цилибинко (притворившегося убитым), повезли в Новопокровку, в волостное правление. И хоть тамошний выборной не принял их, как они ожидали, и по прибытии моем туда люди воротились, по сию пору бунтуют, пьют, гуляют и в слух нахваляются убить меня. Больше же всех шумят Андрей Лобода, Фурман и Киюра. Ума не приложу, что с ними делать? Еду сегодня к исправнику, а к тебе я просил человека у Голосова послать. Прошу тебя, возьми в сем происшествии деятельное участие и пошмагай, а иных людей отдай в исправительную роту, а Байраченка и Цилибенка в рекруты, иначе их усмирить нельзя, да и не в состоянии их держать. Мы вот уже четвертую ночь не спим и все бережемся, но кто уберется от домашнего врага» [7, с. 184].

Дружина – NNN. Подружжя мало сина Сергія, який народився 10 вересня 1862 р. і був уписаний до РК ДДЗ 3 грудня 1890 р. [6].

21 (12). Іван Васильович – син від другого шлюбу. Народився 10 вересня 1839 р. Титулярний радник. Внесений до РК ДДЗ 18 квітня 1850 р. і 21 грудня 1883 р., а також ДГ ПС 4 листопада 1850 р. [6]. Дружина – NNN. Подружжя мало дітей: Георгія (5 березня 1873 р. н.), Леоніда (3 квітня 1874 р. н.), Софію (25 січня 1877 р. н.) та Сергія (15 жовтня 1878 р. н.).

– (12). **Олександра Василівна** – донька від першого шлюбу, 1821 р. н.

– (12). **Марія Василівна** – донька від другого шлюбу, 1828 р. н.

– (12). **Варвара Василівна** – донька від другого шлюбу, народилася 7 жовтня 1834 р.

Чоловік – Плотто Микола Іванович, поручник.

– (12). **Ірина Василівна** – донька від другого шлюбу, народилася 31 травня 1837 р.

– (12). **Софія Василівна** – донька від другого шлюбу, народилася 4 жовтня 1841 р.

– (12). **Уляна Василівна** – донька від другого шлюбу. Рано померла.

22 (13). Олексій Олексійович – народився 1835 р. в Бутовичівці. Був гласним губернського земського зібрання (1889). Внесений до РК ДДЗ 6 листопада 1893 р. [6]. Це вже третій Олексій Олексійович, який господарював у Бутовичівці, маючи тут у 1898 р. добре налагоджену економію і 4022 дес. землі [8; 9, с. 46, 38]. Створив у 1884 р. метеорологічну станцію [10]. Також власник маєтку в Чумаках. У 1885 р., після смерті поміщиці А. Г. Нечаєвої став одним із опікунів майна її спадкоємців [11]. Помер 7 липня 1901 р. Похований у Чумаках. Дружина – Бирдіна Варвара Олександрівна. Газета «Приднепровский край» повідомляла, що «16 квітня 1900 р. у бутовичівського поміщика О. О. Савицького померла дружи Варвара Олександрівна» [12].

VI

23 (17). Павло Васильович – народився 13 липня 1855 р. Останній бутовичівський поміщик перед революцією. Освіту здобував удома та в Першій Катеринославській гімназії. Закінчив також Уманське училище рільництва і садівництва. Почесний мировий суддя. 1915 р. Внесений до РК ДДЗ 18 червня 1894 р. і указом ДГ ПС 28 листопада 1894 р. (№ 5849) [6]. Мешкав у Бутовичівці, був власником місцевої економії, організувавши її господарство по-капіталістичному [13]. Маючи у користуванні метеорологічну станцію, створену двоюрідним дядьком, упродовж 1902–1903 рр. інформував повіт через пресу про погодні умови краю [10; 14; 15]. Мав сина Михайла (18 грудня 1892 р. н.). Дружина – Дем'яновська Євгенія Христофорівна. Внесена до РК ДДЗ 8 лютого 1895 р. [6].

Як нещодавно з'ясувалося, у Бутовичівці народився також представник ролевецької гілки роду (нащадок Якіма Олексійовича) Петро Миколайович Савицький (1895–1968) (псевдоніми: П. В. Логовиков, С. Лубенський, П. Востоков) – визначний російський географ, економіст, геополітик, культуролог, філософ, поет, громадський діяч, один із головних діячів євразійства. Професор С. Б. Лавров у спогадах про Л. Гумільова зазначає, що в одному з листів до Льва Миколайовича П. М. Савицький особисто прислав власного вірша «Бутовичівка» з такою приміткою до назви: «Родове гніздо Савицьких, на північ від Нікополя, у самому центрі Царської Скіфії». Георгій Вернадський називав місцем народження П. М. Савицького місто Чернігів, але автор вірша напевно ж знав краще, де він народився [16].

До означеного можемо додати, що від маєтків Савицьких у Чумаках і Бутовичівці та від церкви й могил до сьогодні нічого не збереглося. Про їхню присутність у Солонянському районі нагадують урочище «Савицьке» біля села Наталівка, «Бутовичівський ліс» (залишок панського парку), село Бутовичівка, яке доживає віку, та кілька історичних назв у Чумаках.

Список використаних джерел:

1. Нариси з історії Нікопольського району (від найдавніших часів до початку ХХ століття). – К. – Нікополь – Запоріжжя, 2002. – С. 231–232.
2. Заруба В. М. Козацька старшина гетьманської України: персональний склад та родинні зв'язки (1648–1782) / Заруба В. М. – Дніпропетровськ : Ліра, 2011. – С. 420, 817.
3. Катеринославська гілка Савицьких / упорядник Н. Сурева // Епістолярна спадщина родини Нечаєвих. – С. 465–466.
4. Модзалевский В. Л. Малороссийский родословник / Модзалевский В. Л. – Т. IV (II–С). – К., 1914. – С. 413–432.
5. Феодосий (Макаревский). Материалы для историко-статистического описания Екатеринославской епархии. Церкви и приходы прошедшего XVIII столетия / Феодосий (Макаревский). – Екатеринослав, 1880. – С. 203–207; 241–243.
6. ДІМ. ВФ. – Арх. И–1807 (КП 60297). – Родословная книга господ потомственных дворян Екатеринославского уезда. – 134 с.

7. Епістолярна спадщина родини Нечаєвих (кінець XVIII – перша половина XIX століття) / упорядники С. Абросимова, І. Анцишкін, Н. Сурева та ін. ; наук. ред. А. Бойко // Джерела з історії Південної України. – Том 3. – Запоріжжя : РА «Тандем-У», 2003. – 488 с.
8. Дніпропетровський історичний музей ім. Д. Яворницького. Відділ фондів (ДІМ. ВФ). – Ф. 23. – Справа 18 (Арх. 532). – Матеріали О. О. Савицького.
9. Список земельных владений Екатеринославского уезда Екатеринославской губернии (с одной картой). – Екатеринослав, 1899. – С. 46.
10. Абросимова С. В. Бутовичівська економія Савицьких / С. В. Абросимова, Н. В. Сурева // Гуманітарний журнал. – Дніпропетровськ. – 2004. – № 1–2. – С. 132–135.
11. Екатеринославский листок. – Екатеринослав. – Воскресенье 14 августа 1883 года. – № 91.
12. Приднепровский край. – Екатеринослав. – № 812. – 18 апреля 1900 г.
13. ДІМ. ВФ. – Арх. 931. – Главная книга Бутовичевской экономии Алексея Алексеевича Савицького за десятилетие 1876 – 1885 гг.
14. Савицкий П. В. Метеорологические наблюдения Бутовичевской экономии Екатеринославского уезда в 1903 году / П. В. Савицкий // Вестник Екатеринославского земства. – 1903. – 23 октября. – № 2. – С. 16–17.
15. Савицкий П. В. Метеорологические наблюдения Бутовичевской экономии Екатеринославского уезда / П. В. Савицкий // Вестник Южно-русской областной выставки в Екатеринославе. – Екатеринослав, 1910. – № 14. – С. 6–7.
16. Гумилев Л. Н. Судьба и идеи / Гумилев Л. Н. – М. : Айрис-Пресс, 2008. (Воспоминания С. Б. Лаврова).

ФІЛОНОВ О. В.,
декан факультету права
(Донецький юридичний інститут
МВС України)

**ВИМОГИ ДО МОРАЛЬНО-ДІЛОВИХ ЯКОСТЕЙ КАНДИДАТІВ НА СЛУЖБУ
В ОРГАНИ ЖАНДАРМЕРІЇ І СПЕЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ
ЯК ОРГАНІВ ПО БОРОТБІ
З ТЕРОРИЗМОМ У КІНЦІ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ.**

УДК (477)321.28«18/19»

Присвячено з'ясуванню та науковому аналізу основних вимог до морально-ділових якостей кандидатів на службу в органи жандармерії і спеціальних органів Російської імперії як органів по боротьбі з тероризмом у кінці XIX – початку XX ст. як одному з головних чинників, що забезпечували ефективність реалізації основних функцій зазначених органів. Розглядаються й аналізуються вимоги до кандидатів на службу та вимоги власне до співробітників, проблеми їх реалізації і вплив на якість особового складу й виконання основних функцій зазначених органів, у тому числі і в боротьбі з тероризмом.

Ключові слова: поліція, жандармерія, охоронне відділення, філер, агент, екстремізм, тероризм, боротьба.

Посвящено выяснению и научному анализу основных требований к морально-

